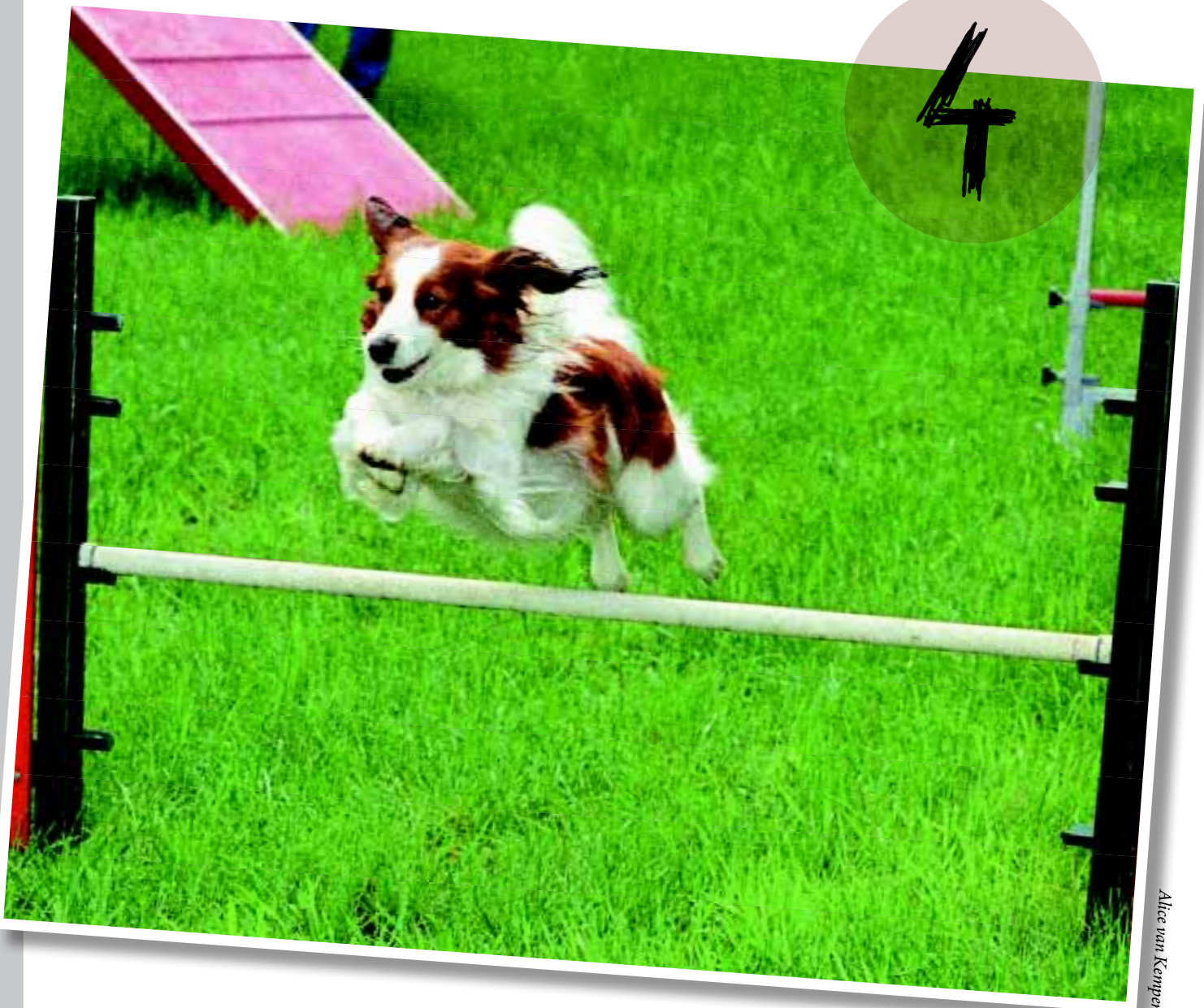

Nederlandse hondenrassen (4)

Het Kooikerhondje

Soms zijn er bijzondere verhalen aan de geschiedenis van een ras verbonden. Ze zijn niet altijd waar, maar wel mooi. Dat geldt ook voor het navolgende ras dat, net als de Drentsche Patrijshond, de Spioen als voorvader lijkt te hebben. Maar hoe onzeker ook de afstamming, de taken van dit ras zijn verankerd in zijn naam: Het Kooikerhondje...

Alice van Kempen

• De zes jaar oude Michiel Pompe van Slingelandt op een schilderij van Jacob Gerritsz. Cuyp (1594-1652). De jongen draagt een fantasie kostuum. Het beeld verwijst naar de aristocratische afkomst van het jongetje – jagen met een valk. Maar het kan ook een metafoor zijn voor de opvoeding van kinderen.

Herkomst

Het is misschien niet meer dan een legende dat het Kooikerhondje (of iets dat er sterk op lijkt) van Willem van Oranje de prins redt tijdens een veldtocht tegen de Spanjaarden, in 1572. Dat is het mooie verhaal, maar het hondje op het grafmonument van Willem van Oranje, in de Nieuwe Kerk in Delft, is geen Kooikerhondje, ondanks beweringen in geschriften. Diverse Nederlandse jachthonden danken hun bestaan hoogstwaarschijnlijk aan de Spioen, een uit Frankrijk of Spanje afkomstig hondje met oranje, rode, bruine of zwarte aftekeningen in een witte vacht. Het woord Spioen kan ook afkomstig zijn van het oud Franse 'espanir', dat 'voorliggen' of 'zich drukken' betekent. En dat doen deze Spioenen bij de vogeljacht met netten.

Hoe dan ook, Hollandse meesters, als Jan Steen, Gerard Dou en Gabriël Metsu, beelden hen zeer regelmatig af; niet in een eendenkooi, maar bij huiselijke taferelen. We mogen veronderstellen dat het Spioentje in die tijd een populair hondje is, maar het kan ook zijn dat hij op deze schilderijen tegelijkertijd model staat voor huwelijks trouw. De populariteit in de 17de en 18de eeuw, als huis- en werkhond, verhindert niet dat het Kooikerhondje rond 1900 vrijwel uitgestorven lijkt. Eén van de oorzaken is het verdwijnen van zijn werkterrein, de eendenkooien. Eind jaren dertig, begin jaren veertig van de vorige eeuw ontstaat er een bijzondere opleving in de kynologie, namelijk (terug)fokken en bewaren van inheemse hondenrassen. Als baronesse M.C.S. van Hardenbroek van Ammerstol in de late jaren dertig van de vorige eeuw het voortouw neemt bij het terugfokken van het Kooikerhondje, worden onder meer 17de-eeuwse schilderijen als referentiekader gebruikt. De wijze waarop de baronesse 'typen Kooikerhondjes' in Nederland tracht op te sporen, is erg origineel. Zij schakelt een marskramer in, die reizen immers op het platteland en langs de boerderijen en zo komt ze in het bezit van het teefje 'Tommie', de stammoe-der van het huidige Kooikerhondje. Uiteraard worden er ook 'look alikes' gebruikt om tot het gewenste type te komen. De eerste Kooikerhondjes 'nieuwe stijl' worden in 1946 in het Nederlands Hondenstamboek geregistreerd en is de 'wedergeboorte' een feit. In 1966 wordt het Kooikerhondje door de Raad van Beheer voorlopig, en vijf jaar later definitief, erkend. De rasvereniging ontstond in 1967.

Werkhond

De taak van dit ras wordt verraden door zijn naam: het Kooikerhondje is de onmisbare hulp van de kooiker bij

OP DE WINNER SHOW

Tijdens de Winnershow op **26 en 27 november** in de Amsterdamse RAI worden de Kooikerhondjes op zondag 27 november gekeurd. Maar op de beide Winnerdagen kunt u met het ras kennismaken in het 'hondendorp' van de Winner. Meer informatie vindt u op de website: www.winnershow.nl

het vangen van eenden. In de 17de en 18de eeuw zijn de meeste eendenkooien aangelegd en men schat dat er aan het begin van de 17de eeuw zo'n duizend zijn. Jaarlijks vinden duizenden eenden hun weg naar de borden van goeude burgers. En eeuwenlang zijn er door kooikers, eendenvangers, hondjes gebruikt. Hun taak is al in 1635 beschreven in het *Jacht-Bedrijf*. De constructie van een eendenkooi uitleggen vergt te veel ruimte, maar de samenwerking tussen kooiker en hond is als volgt. De kooiker dirigeert zijn hond naar de ingang van de vangpijp. Lokeenden, die het spel goed kennen, zwemmen in de 'voer-route' door de vangpijp, gevolgd door nieuwsgierige nieuwe, wilde gasten. De lokeenden zijn gewend aan het rood-witte hondje dat voor en achter de langs het water geplaatste rietmatten heen en weer loopt en wiens pluimstaart de weg aan lijkt te geven. De nieuwelingen weten niet dat die pluimstaart ook een soort lokvogel is. Als ze dat merken, is het al te laat en wanneer ze proberen op te vliegen – altijd in de richting van de wind – vliegen ze alleen maar dieper de vangpijp in, op weg naar de vangkorf.

- 'Het doktersbezoek', schilderij van Jan Steen (1625/26-1679), daterend van circa 1665. Jan Steen schildert dit onderwerp minimaal drie keer en steeds is het rood-witte Spioentje present.

Het is de kooiker die zijn hond traint, waarbij gebaren en tekens worden geleerd om het werk te doen. Blaffen in de eendenkooi en achter eenden aan gaan, het is tenslotte een jachthondje, moeten worden afgeleerd. Geduld en vakkennis zijn nodig bij deze zeer bijzondere samenwerking. Het Kooikerhondje is dus geen voorstaande jachthond, ook geen apporteur of speurder. Nee, dit jachthondje is een echte lokvogel. In 1813 zijn er nog 264 geregistreerde eendenkooien; vandaag de dag zijn dit er nog maar rond de 110 en dus is er voor het ras weinig emplot. Het Kooikerhondje is inmiddels over geheel Europa verspreid.

Uiterlijk

Met een schouderhoogte van tussen de 35 en 40 cm is het Kooikerhondje een kleine hond. Hij maakt een kwieke indruk en loopt met opgeheven hoofd. Zijn donkerbruine, amandelvormige ogen hebben een vriendelijke en attente uitdrukking. Een kenmerk van het Kooikerhondje

- De eendenkooi Bakkerswaal bij Lekkerkerk met kooiker Hans Zantinge en Kooikerhondje Geertje. (Foto: Nieko Jongerius).

zijn zwarte haarpunten aan het einde van de oren, die 'oorbellen' worden genoemd. De beharing en bevedering van dit ras is schitterend. De vacht is middelmatig lang, het haar is licht golvend of steil en de kleur is altijd wit met heldere orangerode platen. Het wit mag niet overheersen.

Huishond

Het merendeel van de Kooikerhondjes is nu gezinshond, maar wel een die waaks is en ongedierte (muizen, ratten, mollen) kan verdelgen. Hoewel hij een hoog 'aibaarheidsgehalte' heeft, is het Kooikerhondje geen uitgesproken allemansvriend; hij kijkt graag de kat uit de boom. Tegenover vreemden en kinderen kan hij zich gereserveerd opstellen. Dit ras is gesteld op zijn huiselijke omgeving en is vrolijk, maar niet luidruchtig. Hij kan makkelijk mee op vakantie en de vacht kent weinig onderhoud: regelmatig kammen en borstelen volstaat. Opvoeden moet met vaste hand gebeuren; ook een Kooikertje weet graag wie zijn baas is. Reuen kunnen tegenover andere reuen dominant gedrag vertonen.

Activiteiten

Een Kooikerhondje móet werken, want hij is één brok energie, leergierig, en eenmaal bezig kan het 'je' van

hondje eraf, want de Kooiker is dan een volwaardige werkhond. Kan hij voor zijn energie geen uitlaatklep vinden, kan hij overgaan tot ongewenst gedrag. Voor een Kooikerhondje zijn gehoorzaamheids cursussen nodig. Heel geschikt zijn ook agility, flyball, dogfrisbee, dogdancing en alle andere spelletjes waarbij hij zijn hersens moet gebruiken. De Kooiker moet lichamelijk én geestelijk worden beziggehouden. Inschrijven op een hondententoonstelling of een clubmatch kan natuurlijk ook. ◀

INFORMATIE

- Rasvereniging: **Vereniging 'Het Nederlandse Kooikerhondje'** (www.kooikerhondje.nl)
- Raad van Beheer op Kynologisch Gebied (www.raadvanbeheer.nl)
- Eendenkooi Stichting (www.eendenkooi.net)
- De Kooikersvereniging (www.kooikersvereniging.nl)
- Hondensport: www.raadvanbeheer.nl/verenigingen-en-activiteiten/hondenopvoeding-hondensport/
- Cynophilia (www.cynophilia.nl)
- Literatuur: 'Het Nederlandse Kooikerhondje' en 'Het Vriendenboek' (www.kooikerhondje.nl)